

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ محمد صالح المنجد حفظه الله تعالى

موضوع:

۱. اخلاق؛ مکارم اخلاق؛ تزکیه و تهذیب نفس
۲. اخلاق؛ مکارم اخلاق؛ توبه، استغفار و جبران گذشته

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پرسش

نویسنده: محمد جواد

تاریخ: ۱۳۹۴/۱۰/۶

این جانب میان سالی هستم که می‌خواهم دوباره از نو تربیت شوم و مسلمانی شوم که خداوند از من خواسته است و موحد و خالص باشم. تا به حال چند بار امتحان کرده‌ام که نفس خود و اخلاق بدم را کنترل کنم، اما هنوز موفق نشده‌ام و از طرفی می‌خواهم کسی باشم که برای زمینه‌سازی حکومت ولی‌ امر مسلمین جهان امام مهدی، در این امر واجب همراه عالم ربّانی حضرت منصور هاشمی خراسانی باشم، اما خود را بسیار ضعیف می‌یابم!

جناب علامه برای کنترل نفس و درمان ضعف ما که دوستدار ایشان هستیم و می‌خواهیم به تکلیف واجمان عمل کنیم، چه سفارشی دارند؟

آیا امیدی به پیروزی بر نفس هست؟

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۴/۱۰/۱۱

بی‌گمان تا لحظه‌ای که زندگی هست، امیدی نیز هست؛ زیرا این مرگ است که به همه‌ی امیدها پایان می‌دهد و امکان توبه و اصلاح را سلب می‌کند؛ چنانکه خداوند فرموده است: ﴿وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْآنَ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَٰئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾^۱؛ «توبه برای کسانی نیست که کارهای بد انجام می‌دهند تا آن گاه که یکی از آنان را مرگ فرا می‌رسد، می‌گوید که الان توبه می‌کنم و نه کسانی که می‌میرند در حالی که کافر هستند، آنان را برایشان عذابی دردناک فراهم ساخته‌ایم» و فرموده است: ﴿حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ ۚ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ ۚ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾^۲؛ «تا آن گاه که یکی از آنان را مرگ فرا می‌رسد، می‌گوید:

۱. النساء / ۱۸

۲. المؤمنون / ۹۹ و ۱۰۰

پروردگارا! من را باز گردانید؛ شاید کار خوبی در چیزی که وا گذاشتم انجام دهم! چنین نیست، آن تنها سخنی است که او گوینده‌ی آن است و از وراثشان برزخی است تا روزی که برانگیخته می‌شوند». با این وصف، بر هر انسانی واجب است که قدر لحظه‌های زندگی‌اش را بداند و پیش از فرا رسیدن لحظه‌ی مرگش که معلوم نیست کدامین لحظه است، برای رهایی از خسران چاره‌ای اندیشد؛ چاره‌ای که خداوند بخشاینده‌ی مهربان در کتاب خود تبیین فرموده و دارای چهار مرحله دانسته است: ایمان، عمل صالح، تواصی به حق و تواصی به صبر؛ چنانکه فرموده است: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝ وَالْعَصْرِ ۝ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ۝ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾^۱؛ «به نام خداوند بخشاینده‌ی مهربان؛ سوگند به عصر؛ هرآینه انسان در زیان است؛ مگر کسانی که ایمان آورند و عمل صالح کنند و به حق توصیه نمایند و به صبر توصیه نمایند». این به آن معناست که انسان برای رستگاری از زیان، چهار وظیفه‌ی بنیادین بر عهده دارد: یکی آنکه با شناخت حق، عقاید خود را اصلاح کند و این «ایمان» شمرده می‌شود که تکلیفی فردی است؛ دو دیگر آنکه با التزام به حق، اعمال خود را اصلاح کند و این «عمل صالح» شمرده می‌شود که تکلیفی فردی است؛ سه دیگر آنکه با تبلیغ حق، دیگران را به «ایمان» یعنی اصلاح عقایدشان دعوت کند و این «تواصی به حق» شمرده می‌شود که تکلیفی اجتماعی است؛ چهار دیگر آنکه با ترویج التزام به حق، دیگران را به «عمل صالح» یعنی اصلاح اعمالشان دعوت کند و این «تواصی به صبر» شمرده می‌شود که تکلیفی اجتماعی است.

بر این اساس، وظیفه‌ی جناب‌عالی، پیش از هر چیز اصلاح عقاید خود و در مرحله‌ی دوم اصلاح اعمال خود و در مرحله‌ی سوم اصلاح عقاید دیگران و در مرحله‌ی آخر اصلاح اعمال دیگران است و پوشیده نیست که رعایت این ترتیب ضروری است؛ زیرا جناب‌عالی تا هنگامی که عقاید خود را اصلاح نکرده‌اید، قادر به اصلاح اعمال خود نیستید؛ با توجه به اینکه عقاید، حکم مبنای اعمال را دارند و هرگاه مبنای اعمال نادرست باشد، اعمال نیز درست نخواهند شد، بلکه اعمال درست نیز از بین خواهند رفت؛ چنانکه خداوند فرموده است: ﴿أُولَٰئِكَ لَمْ يُوْمِنُوا فَأَخْبَطَ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ^۲ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا﴾^۲؛ «آن‌ها ایمان نیاوردند پس خداوند اعمالشان را نابود کرد و این بر خداوند آسان بود» و بنده‌ی صالح خداوند حضرت علامه منصور هاشمی خراسانی حفظه‌الله تعالی فرموده است:

«ایمان و عمل صالح مانند این دو انگشت من - و دو انگشت میانی و اشاره را به هم پیوست - به یکدیگر پیوسته‌اند و هیچ یک بدون دیگری شما را سود نمی‌رساند. ایمان، عقیده‌ی درست است و کسی که عقیده‌ی درستی ندارد اگر چه از عابدترین مردم باشد

۱. العصر / ۱-۳

۲. الأحزاب / ۱۹

رستگار نخواهد شد. پس عقیده‌ی خود را در میزان عقل قرار دهید و به قرآن و سنت عرضه کنید مبادا که به خطا رفته باشید»^۱.

و فرموده است:

«آیا اگر ساختمانی پی نداشته باشد، بر جای خود استوار می‌ماند؟! یا اگر کسی سر نداشته باشد، سایر اعضای بدنش به او سود می‌رساند؟! یا اگر کسی نماز نخواند، حج و روزه‌ی او پذیرفته می‌شود؟! به همین سان، اگر کسی معرفت نداشته باشد، مؤمن نیست و عمل صالحش به او سود نمی‌رساند.

به شما راست می‌گوییم: اگر کسی میان صفا و مروه یا آویخته به پرده‌های کعبه، با عمل صالح همه‌ی جن و انس بمیرد در حالی که حق و اهل آن را از باطل و اهل آن نشناخته، همانا به مرگ جاهلیت مرده و به دوزخ در آمده است. پس، از این جا واجب می‌شود بر شما که حق و اهل آن را از باطل و اهل آن بشناسید و این شناخت را بر هر عمل صالحی مقدم بدانید و آگاه باشید که بدون این <معرفت>، هیچ ایمانی برای شما نیست و هیچ نماز و روزه و حج و زکاتی به شما سود نمی‌رساند و شما از زیان کاران خواهید بود»^۲.

به همین ترتیب، تا هنگامی که جناب‌عالی اعمال خود را اصلاح نکرده‌اید، قادر به اصلاح عقاید دیگران نخواهید بود؛ با توجه به اینکه اعمال نادرست شما بر روی عقاید درست‌تان سایه می‌اندازد و آن‌ها را به تبع اعمال‌تان، در نظر دیگران نادرست جلوه می‌دهد، تا جایی که می‌گویند: «وعظ بی‌عملان، واجب است نشنیدن!»^۳. به همین دلیل، حضرت علامه منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی، همواره اصلاح خود را مقدم بر اصلاح دیگران دانسته و فرموده است:

«برای خداوند در گوشه و کنار این زمین پهناور کسانی هستند که از دل‌بستگی‌های دنیا ذکر او را برگزیده‌اند و داد و ستد، آن‌ها را از نماز اول وقت باز نمی‌دارد. روز و شب را با بندگی خداوند می‌گذرانند و هشدارهای او را به گوش غافلان می‌رسانند. دیگران را به عدالت برمی‌انگیزند و خود پیش از آنان به آن می‌پردازند»^۳.

همچنانکه اصلاح خود را مهم‌ترین دغدغه‌ی صالحان شمرده و فرموده است:

«اگر آن‌ها را بیابی و جایگاه بلندشان را ببینی که چگونه دفتر اعمال خویش را گشوده‌اند و برای رسیدگی به حساب خود آماده‌اند؛ می‌اندیشند که چه کارهای کوچک و بزرگی که مأمور به انجام آن بوده‌اند و در آن کوتاهی ورزیده‌اند و چه کارهای بسیاری

۱. گفتار ۱۴

۲. نامه‌ی ۴

۳. گفتار ۱۱

که از انجام آن ممنوع بوده‌اند و انجام داده‌اند. آن‌ها سنگینی بار گناهان خویش را احساس می‌کنند و از کشیدن آن درمانده شده‌اند و به زانو در آمده‌اند و همچون دردمندان می‌گیرند و به خود می‌پیچند»^۱.

به همین ترتیب، تا هنگامی که جناب عالی عقاید دیگران را اصلاح نکرده‌اید، قادر به اصلاح اعمال آنان نیستید؛ با توجه به اینکه عقاید آنان، حکم مبنای اعمال آنان را دارند و هرگاه مبنای اعمال آنان نادرست باشد، اعمال آنان نیز درست نخواهند شد، بلکه چه بسا اعمال درست‌شان نیز از بین خواهند رفت. به همین دلیل، حضرت علامه منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی رعایت اولویت‌ها را در اصلاح دیگران ضروری دانسته و با کنایه به عالمانی که در برابر عقاید نادرست مردم سکوت کرده‌اند و درباره‌ی اعمال نادرست آنان حساسیت نشان می‌دهند، فرموده است:

«خَس را در چشم مردم می‌بینند، ولی چنار را در آن نادیده می‌گیرند! مگس را از پشت مردم می‌پراندند، ولی شتر را بر آن باقی می‌گذارند! در حالی که هر کس پیشانی‌اش تیر خورده است، از خراش انگشتش پروا ندارد و هر کس در دریا غرق می‌شود، از خیس شدن لباسش اندیشناک نیست!»^۲.

از اینجا دانسته می‌شود که ناکامی جناب عالی اگر آن را در می‌یابید، از ناکامی شما در همه یا برخی از این وظایف چهارگانه برخاسته است؛ به این ترتیب که یا هنوز برخی عقاید نادرست خود را اصلاح نکرده‌اید و یا هنوز به برخی لوازم عقاید درست خود عمل نکرده‌اید و یا هنوز وظیفه‌ی تبلیغ عقاید درست خود را به انجام نرسانده‌اید و یا هنوز برای اصلاح اعمال دیگران به قدر کافی نکوشیده‌اید. با این وصف، بر شما باد به معرفت نفس، به معنای شناخت کاستی‌های خود در هر یک از این زمینه‌ها؛ زیرا کسی که درد خود را نمی‌شناسد، قادر به درمان خود نیست و مانند کسی است که در تاریکی تیر می‌اندازد و از این روست که حضرت علامه دست به دعا برداشته و فرموده است:

«زنده باد سری که به قدر خویش داناست و پاینده باد دلی که به عیب خویش شناساست»^۳.

هر چند برداشت ما این است که جناب عالی هنوز برخی عقاید نادرست خود را اصلاح نکرده‌اید و به همین سبب، از اصلاح برخی اعمال نادرست خود درمانده شده‌اید و در حالی که هنوز برخی اعمال نادرست خود را اصلاح نکرده‌اید، به اصلاح عقاید و اعمال دیگران روی آورده‌اید، پس بدین سان، از خود مانده و از دیگران رانده شده‌اید. بر این اساس، توصیه‌ی ما به شما برادر بزرگوار آن است که بیشترین وقت و نیروی خود را برای اصلاح عقاید و اعمال خود بگذارید، نه اصلاح عقاید

۱. گفتار ۱۱

۲. گفتار ۲۹

۳. گفتار ۲۷

و اعمال دیگران؛ چنانکه خداوند شما را به این کار امر کرده و فرموده است: **«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ»**^۱؛ «ای کسانی که ایمان آوردید! بر شما باد به خودتان؛ کسی که گمراه شده است به شما زیانی نمی‌رساند هرگاه شما هدایت شده باشید» و فرموده است: **«اتَّامُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ»**^۲؛ «آیا مردم را به نیکی امر می‌کنید و خودتان را از یاد می‌برید، در حالی که شما کتاب می‌خوانید؟! آیا عقل را به کار نمی‌برید؟!». با این وصف، بر شما واجب است که اصلاح را از عقاید و اعمال خود آغاز کنید و اصلاح آن‌ها همانا با التزام به معیار شناخت و اجتناب از موانع آن مانند جهل، تقلید، اهواء نفسانی، دنیاگرایی، تعصب، تکبر و خرافه‌گرایی امکان می‌یابد که در کتاب شریف «بازگشت به اسلام» بر پایه‌ی کتاب خداوند و سنت متواتر پیامبرش تبیین شده و این نیز به عزمی راسخ و اراده‌ای نیرومند نیازمند است؛ چنانکه خداوند فرموده است: **«وَإِنْ تَصَبَّرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ»**^۳؛ «و اگر پایداری کنید و تقوا پیش گیرید، آن از عزم در کارهاست» و فرموده است: **«وَمَا يُلْقَاهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقَاهَا إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ»**^۴؛ «و به آن دست نمی‌یابند مگر کسانی که پایداری می‌کنند و به آن دست نمی‌یابد مگر دارای بهره‌ای بزرگ» و آنان کسانی هستند که فروتنانه دوست می‌دارند پاکیزه شوند؛ چنانکه خداوند درباره‌ی آنان فرموده است: **«فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَّطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ»**^۵؛ «در آن مردانی هستند که دوست می‌دارند پاکیزه شوند و خداوند پاکیزگان را دوست می‌دارد» و توفیق تنها از جانب خداوند است.

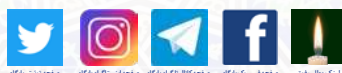
پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصورها شیخ خراسانی
 مجلس با همکاری منسورها

۱. المائدة / ۱۰۵
۲. البقرة / ۴۴
۳. آل عمران / ۱۸۶
۴. فصلت / ۳۵
۵. التوبة / ۱۰۸

www.alkhorasani.com

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصورها شیخ خراسانی حفظه الله تعالى

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.